

РЕШАТ НУРІ

ГЮНТЕКІН

КЛЕЙМО

РОМАН

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2015

Розділ 1

Серпнева ніч та урочисте святкування — ось мої перші спогади з дитинства. Щоправда, вони радше схожі на почуту колись казку, чарівну казку, що закарбувалася в пам'яті, аніж на реалію з мого минулого.

У цьому світі, та ніби в іншому вимірі, я бачу великий безмежний сад. Сліпучо-білі вузькі стежини. Галасливий, різношерстий людський натовп, як у день Страшного суду. Поміж деревами — різнокольорові ліхтарики. То тут, то там гримлять феєрверки, що розсипаються в небі тисячами зірок, яскраві спалахи ракет... Цілий всесвіт, зітканий лише зі світла та темряви! Фантастичний світ мрій. Іноді мені здається, що саме тієї ночі я і з'явився на світ — із мороку вічності.

Своєї матері я зовсім не пам'ятаю. І навіть не знаю, коли вона померла. Та тієї ночі вона була поруч. Пригадую, як мене тримала на руках білява жінка. Можливо, це і була вона. А може, я просто все вигадав, щоб не почуватися покинутим сиротою.

Той святковий серпневий вечір був пам'ятним не лише для мене, а й для всієї сім'ї. Того дня мого батька, якого ми величали пашею¹-батечком, султан призначив візіром, доручивши йому

---

¹ *Паша* — вищий цивільний і військовий титул; генерал, вельможа в султанській Туреччині.

Міністерство внутрішніх справ. А моя старша сестра, нині вже покійна, стала нареченою.

От і все, що я пригадую про наш заміський будинок в Еренкеї.

Якось через багато років ми поїхали в гості в ті краї, і мені тоді показали сад, обнесений низькою кам'яною стіною. Жалюгідний сад — зовсім без трави, лише де-не-де проступав ріденький чагарник, стирчали пучки сухої лаванди та росло ще кілька пожовклих від пилу кволіх сосен. А у глибині саду — старий занедбаний будинок.

— Коли ти був маленьким, — розповіли мені, — ми жили в тому домі. Потім його продали.

А от інший наш дім у старій частині Стамбула, в Аксараї, я, навпаки, пам'ятаю до найменших дрібниць. Раз на рік, а іноді й раз на місяць, якщо випадає нагода побувати в тих краях, я обов'язково відвідаю наш квартал. Навпроти того місця, де стояв наш будинок, росте самотній платан. Від мого колишнього знайомого зберігся лише голий стовбур зі зрізаним гіллям.

Я не можу оминати цього дерева, не зупинившись хоча б на кілька хвилин. На протилежному боці вулиці раніше тулилися похилені одноповерхові будиночки з цегли та дерева. Тепер від них не залишилося й сліду, та й мої спогади про них зовсім розмиті та невиразні. Зате величний фасад нашого особняка, пофарбований у білий колір, з різьбленою галереєю та високим садовим муром, що тягнувся від рогу вулиці аж до самого джерела, ще й досі стоїть перед очима. Ось широкі ворота з низьким склепінням та двостулковими дверима. А далі затишний внутрішній дворик, потужний камінням, де навіть у найспекотніші дні прохолодно і тихо.

Затим я подумки блукаю будинком, відтворюючи у пам'яті кожен дрібничок, широкими сходами підіймаюся нагору в селямлик — чоловічу половину — й ніби потрапляю в інший світ. Блакитні та червоні стіни, кімнати з низькою стелею та збляклою

від часу позолотою, довгі коридори з кришталевими люстрами, похмурі та безлюдні покої, завішені важкими дамаськими што-рами.

Я майже впевнений, що моя уява нічого не викривила. В одній із кімнат я зупиняюся перед дощечкою, на якій в'язь вислову на фарсі більше нагадує хитромудрий малюнок. Тоді я ще не вмів читати, та лінії малюнка так міцно врізалися в пам'ять, що навіть після стількох років я, напевно, зміг би вимовити по складах ці рядки на фарсі.

Із передпокою селямлика на верхній поверх, де знаходився гарем — жіноча половина будинку, ведуть вузенькі темні сходи, що починаються дверима з потьмянілим зеленим склом. Не знаю чому, та у мене таке відчуття, що всі найважливіші події мого дитинства розгорталися саме перед цими невеличкими дверима.

Ночами в місяць Рамазан усі домочадці збиралися в просторому передпокої, щоб здійснити намаз¹ та послухати читання Корану. Тут, біля цих скляних дверей, на сходах, стояв і я зі своєю нянею Кяміап-калфою² і, здійнявши руки, шепотів незрозумілі слова молитви.

Через ці двері мій старший брат, теж уже покійний, вивів свою наречену в день весілля. Пригадую, як фата молодої зачепилася за одвірок. Старший брат стояв на сходах і жменями кидав монети у натовп гостей у передпокої.

Перед цими дверима ми з братом Музаффером цілували руку батькові, вперше йдучи до школи. На головах у нас були святкові

---

¹ *Намаз* — обов'язкова для кожного мусульманина молитва, котру здійснюють п'ять разів на день.

² *Калфа* — служниця, нянька, підмайстер. Це слово може додаватися до власного імені — як жіночого, так і чоловічого, позначаючи соціальне чи службове становище.

башлики, прикрашені блискітками, а на грудях висіли розшиті золотом сумочки для Корану.

Крихітне тільце моєї сестри Суад, молодшої за мене лише на рік, загорнуте в білий саван, теж одного разу спустили сходами через ці двері. І нарешті, в ту ніч, коли загорівся наш будинок, моя няня Кяміяп-калфа, виносячи мене на руках, знесилена, впала навколішки біля цих дверей.

Спогади тих давно минулих днів стрілою проносяться перед очима, пронизуючи серце гірко-солодким болем.

Варто мені так постояти під старою чинарою хоча б кілька хвилин, і я знову почуваюся колишнім Іффетом¹.

---

¹ *Іффет* — жіноче ім'я, що означає «цнотливість», «чесність».